

Parashat Lech-Lecha **To Become a Blessing** **Rabbi Shai Finkelstein**

בראשית פרק יב פסוקים א-ג

וַיֹּאמֶר ה' אֶל־אַבְרָם לֵךְ־מֵאַרְצְךָ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֹרְאָה: וְאַעֲשֶׂה לְגוֹי גָּדוֹל וְאַבְרָם וְאַגְדֵּלָה שְׁמִי וְהָיָה בְרָכָה: וְאַבְרָם מְבָרְכִיךָ וּמְקַלְלֶךָ אֶאָר וְנִבְרָכוּ בְּךָ כָּל מְשֻׁפְּחֹת הָאָדָמָה:

אברנאל פרשת לך לך

והיה ברכה שצוה אותו שכאשר ילך יהיה ברכה בין העמים בלמדם ובהודיעו אותם האמונה האמתית באופן שישלם העולם באמצעותו והודיעו יתברך שתדבק השגחתו באנשים שיקחו תורתו וילמדו אמונתו ועל זה אמר ואברכה מברכיך ר"ל שהמברכין והמשבחים אותך והם הסרים אל משמעתך ומקבלים אמונתך אני אברכם ואיטיב עמהם. ואמנם המבזה אותך שאינו מקבל למודך אאור אותו ... וזכר שימשך מזה תועלת גדול לבני אדם והוא שיהיו מבורכים מושגחים ומושפעים בשבילו כל משפחות האדמה כי יתפרסם האלהות בעולם באמצעותו ובאמצעות זרעו ועל זה אמר ונברכו בך כל משפחות האדמה ובזרעך ואין הכוונה שכל אנשי העולם יהיו נברכים אלא שכל משפחה איזו שתהיה בעולם שתתקרב למשמעתו ואמונתו תדבק בה הברכה והשגחה. ומה נאוו דברי הרב המורה שזכר בפכ"ט ח"ג שזכרתי וז"ל ואין ספק אצלי שאברהם כאשר חלק על דעת בני אדם כלם שהיו מגנים ומקללים ומבזים אותו התועים ההם וכאשר סבל הכל בעבור השם וכן ראוי לעשותו לכבודו ולכן

נאמר ואברהם מברכך ומקללך אאור והיה אחרית ענינו מה שנראהו היום מהסכים רוב אנשי העולם להגדיל ולהתברך בו עד שיתחס אליו מי שאינו מזרעו ואין חולק עליו וכמו שאמר ונברכו בך כל משפחות האדמה ובזרעך.

בראשית רבה (וילנא) פרשת לך לך פרשה לט סימן יב

אמר הקדוש ברוך הוא לאברהם אבינו ונברכו בך כל משפחות האדמה ובזרעך, אין תימר דלהוי עתירין הרי עתירין אנון מינן אלא לשאלה כשהן נכנסין לצרה הם נשאלים לנו ואנו מגלין להם.

אור החיים בראשית פרשת לך לך פרק יב פסוק ב

ואעשך לגוי גדול וגו'. להיות שצוה לו ג' קבע לו כנגדם ג', ואעשך וגו' כנגד לך לך מארצך, ואברכך ואגדלה שמך כנגד וממולדתך, והיה ברכה כנגד ומבית אביך. שתמצא כי בהיות האדם בארצו תוך משפחתו ובית אביו ישנו בג' דברים, הא' שיש לו הרבה מכירים וריעים ואוהבים. ב' שבני משפחתו תפארהו וכבוד והדר תעטרהו כדרך כל משפחה לבני משפחתם. ג' שיהיה ניוון ומתפרנס ומתרחם מבית אביו לצרכיו, וכשיוצא מארצו וכו' חסר לכולן, ולזה אמר אליו ה' כנגד מארצך אני אעשה לך הרבה אוהבים ממך מיוצאי חלציק. וכנגד חסרון התועלת של בני המשפחה כנוצר ואברכך ואגדלה שמך, וכנגד חסרון המועיל מבית אביך והיה ברכה.

רש"י הירש בראשית פרק יב פסוק ב

חז"ל מעירים בבראשית רבה (לט, יד): אין הוא אומר "אשימך לגוי גדול": הקדוש ברוך הוא איננו רק מגן על ישראל ומסייע להתפתחותו הלאומית - כדרך שההנהגה האלהית מגינה על האומות ומסייעת לגידולן ולשגשוגן. אלא "אעשך לגוי גדול"; כל התנאים החיצוניים והנסיבות הטבעיות יתנגדו ליצירת האומה; והקב"ה יתגלה עין בעין כבורא ישראל ויוצרו. הנה, הזוג שנבחר להיות שורש לאומה היה זוג זקנים, חשוכי בנים; ובדרך הטבע הרי זו סתירה לעתיד המובטח לאברהם. רק ה' יכול לעשות את אברהם לגוי גדול. וכך, עצם היותו וקיומו של ישראל - יש בו משום התגלות אלהית.

רוחו של אברהם שמאחדת את האומה "ואלוקי אברהם" עודינו אלוקינו במובן האמיתי והמדויק של הביטוי. היינו: אלוקי אברהם הוא אלוקי ישראל ורק בגין כך הוא לא איבד את המימד של הקל האוניברסלי "אלוקי העולם כולו":

אולם, מספר רב של צאצאים עדיין אין בו כדי ליצור אומה. אין המונים נעשים לגוי, אלא אם כן יש קשר המאחד אותם. כל אומה מתאחדת על ידי קרקע משותפת: אנשים חיים

בצוותא אחת ונתונים לאותן ההשפעות, ואדמה אחת נושאת את כולם. גם בני אברהם יהיו לגוי - אך לא בזכות הקרקע המשותפת, אלא רק על ידי ה'. רוח אברהם תקום בבניו. הקרקע המשותפת תאחד את האומות, - ורוחך תאחד את בניך. בניך יירשו ממך את היסוד המאחד, היוצר את האומה. הנה, "אלהי אברהם" עודנו "אלהינו"; האל שאברהם הכיר, שהתגלה לאברהם ונודע בגורלו - עודנו אלהי ישראל; ואנחנו זקוקים לכינוי זה - לא מפני שהוא נצטמצם רק לאברהם, אלא היפוכו של דבר: כדי להבדיל בין אלהי אברהם, שהוא אלהי העולם כולו, "קונה שמים וארץ", - לבין כל סילוף וצמצום של מושג האל; ירושה זו משותפת לכולנו, והיא עברה אלינו מידי אברהם; בזכותה עודנו אומה גם היום - ללא קשר של אדמה משותפת.

אם נתבונן עוד, נמצא: בשלושת הפסוקים האלה מקופלת כל תמצית ההיסטוריה היהודית. בפסוק הראשון - "לך לך מארצך" וגו' - מופיע אברהם רק כפרט: "לך לעצמך, העז להיות לבדך". בפסוק השני - "ואעשך לגוי" וגו' - כבר מופיע העם; אך עדיין אין לו מגע עם עמים אחרים. הפסוק השלישי - "ואברכה" וגו' - כבר מראה את ישראל ביחסו לעמים אחרים; ברכת אברהם כבר תלויה בברכת אחרים, ויש גם המעיוז לקלל אותו. - תפקידו של אברהם היה להתבודד, להתהלך בדד עם ה'. בשלב שני: נוצרה אומה מאברהם זה.

עתיד הדבר להתגלות, שישראל הוא בריאה אלהית שניה בהיסטוריה; ולשם כך היה צורך, שישראל יהיו לעם רק בדרך גלות וגרות, בחסרון כל מולדת. אילו ישב ישראל על אדמתו מאז היותו לגוי, לא היה בו משום "אצבע אלהים", בבחינת "מעשה ה'". "ואעשך לגוי גדול": מיצחק ועד יציאת מצרים. "ואברכך", אז אטעך בארץ זבת חלב ודבש. ... "והיה ברכה". בשתי המלים האלה מקופל כל התפקיד המוסרי שבקיומו תלוי מילוי אותה משאלה. "רצוני לגדל את שמך, היה אתה ברכה!" רצוני לעשותך לעם, שיהיה מאור לגויים; העמים יביטו אל העם הזה, ומיד יזכרו את תפקידם; ותפקיד זה המוטל עליך - בניגוד לכל שאיפות העמים - הרי הוא: להיות ברכה!

הכל שואפים - לא להיות ברכה - אלא להיות ברוכים; ... הנה, האנושות שאפה "לעשות לה שם"; מגמת פניה להאדיר את כוחה ולהרחיב את תחומה ללא התחשבות; ואילו עם אברהם - בחיי הפרט והכלל - ישמע רק לקול אחד: "היה ברכה". חיינו יהיו קודש למטרות האלהיות של שלום אדם ועולם, והוא יחזיר את עטרת האדם ליושנה. או אז יעניק לו ה' את ברכתו לפעילות רעננה של חיים; שמו יגדל בגויים, למען יתחנכו גם הם לאותן השאיפות: "ואברכך ואגדלה שמך".